Maastricht in Beeld

De Stokstraat noord

54.1

december 2023

De Stokstraat noord

De Stokstraat is nu een van de meest exclusieve winkelstraten van Nederland, Maar dat is pas enkele decennia zo, de geschiedenis van de straat is veel ouder. Er is zoveel te zien, dat het in twee magazines moet, deel 2 gaat over het zuidelijke stuk.

Er zijn verschillende vermoedens over de naam: afgeleid van boom of boomstam, gevangenis of offerblok. Mijn idee is dat het van stock, opslagplaats komt. Het lag immers in de buurt van de Maas en dit gebied langs de Maas is heel lang als overslaghaven gebruikt. Goederen lagen hier opgeslagen voor verder transport. Over de weg of over de Maas.

Dit magazine gaat niet diep in op de geschiedenis. Beschrijvingen daarvan zijn voldoende te vinden. Bijvoorbeeld bij Andere Tijden: https://anderetijden.nl/aflevering/342/Stokstraat. En bij het boek Crapuul van Frank Bokern; Van Oorschot, Amsterdam; ISBN 9789028221109.

Het is door Franks boek dat ik de straat opnieuw heb bekeken, maar nu met de ogen van de fotograaf.

Adres: Stokstraat en Kleine Stokstraat
Wikipedia: wikipedia.org/wiki/Stokstraat_(Maastricht)

De straat bestaat uit twee straten: de Stokstraat en de Kleine Stokstraat. Dat is het deel aan het pleintje waar het beeld van *De Mestreechter Geis* staat. Het laat de geest, de spirit van Maastricht zien, een speelse, zwierige, charmante, bourgondische levensgenieter. Eigenlijk is het een harlekijn die net op dit moment zijn masker heeft afgezet. Het beeld is in 1962 gemaakt door Mari Andriessen.
Het plein zelf is van zuidelijke allure, het zou ook in Frankrijk kunnen liggen. Overigens is dit deel van de straat gebouwd in de jaren 50, het maakt deel uit van de winkelgalerij van de Maastrichter Smedenstraat.

Aan het begin van de Stokstraat staat dit bijzondere pand uit 1644. Het heeft een houten onderpui, een beetje scheef, met daarop een stenen opbouw. En al die tijd houdt het hout het. Dit hoekje is bij ieder licht mooi omdat het zo authentiek is. Het is gebouwd in de trant van de Maaslandse renaissance, 17de eeuws.

Dit deel van de straat en dan bij dit licht. Het laat Maastricht zien op de manier waarop het zo fraai uitkomt: zuidelijk, bourgondisch, sfeervol en uitnodigend. De naam van dit cafeetje is In De *Karkol*, In Het Slakkenhuis. Het is maar 37 m² groot. Het pand is 18de eeuws, het is nummer 5 – 7.

Op nummer 11 een pand met in de drie basementen onder de ramen uitgehakte versieringen. Het zijn florale motieven van stengels met bladeren die met een strik bij elkaar geknoopt zijn. De strik is vastgespijkerd met een dikke stenen spijker. Het middelste basement toont een doek die over drie spijkers hangt. Aan de middelste spijker daarvan hangt een medaillon met de tekst NOUS DESIRON LA PAYx 1790: wij willen vrede. Maar *desirons* moet eindigen op een s en *paix* schrijft men met ix, de x is er aan gefrommeld. Een 18de eeuws spandoek. De wens heeft betrekking op de revolutie die in Luik woedde en men vreesde hier ook zulke toestanden. Die zouden in 1793 komen toen de stad door de Fransen belegerd werd.

Op een regenachtige dag valt de versiering nauwelijks op, maar met dit strijklicht komt het tot leven.

Links café In De Moriaan op nummer 12. Het is al meer dan honderd jaar oud en is met een oppervlakte van 23 m² ongeveer het kleinste café in Nederland. Het heeft een hardstenen onderpui met daarop een houten vakwerkbouw ingevuld met baksteen. Kijk eens hoe de horizontale stenen balk overgaat in de houten staander links. Zo wordt de eerste verdieping iets groter. En een romantisch tafereel in vier bedrijven. Spelers: twee gevels, een lantaarn en een *hanging basket*.

Op nummer 14 ligt het pand In De Rode Poort uit 1739, het is ooit een brouwerij en herberg geweest, misschien wel met een rode poort. We zien de gevelsteen. Die is gevat in het rood geschilderde metselwerk dat weer gevat is in het hardstenen vakwerk. Door het fraaie licht zijn de kapsporen goed te zien, de groeven die de steenhouwer met zijn beitel heeft achtergelaten. En het reliëf van het metselwerk, de stenen en de voegen.

Op nummer 19 zien we dit keldergat dat maar een taak heeft: wat licht in de duisternis van de kelder te laten schijnen. Maar ineens, met wat strijklicht, roept het ding "Kijk mij". Petrus wringt jaloers zijn handen: had hij maar zo'n poort. Want dan blijkt dat er ooit iemand geweest is die er zijn volle aandacht aan gegeven heeft om er iets bijzonders van te maken. Hulde aan deze ambachtsman.

Een zeer bijzonder pand is nummer 17. Het stond tot 1932 in de Grote Staat, maar het moest plaatsmaken voor de bouw van V&D in 1935. De hardstenen pui is opgeslagen en in de jaren 60 hier opnieuw gebruikt. De pui komt in deze straat erg goed tot z'n recht door z'n voorname uitstraling en bij strijklicht komt de rococo-versiering prachtig tot leven.

Stokstraat 24 – 26 heet De Sampson genoemd naar Ardt int Broek alias Sampson, burgemeester van Luikse zijde tussen 1593 – 1595 en 1597 – 1598. Het gebouw is ondermeer een grutmolen geweest, vandaar de overkapte takel op het dak voor het hijsen van goederen. Aan de achterzijde zou nog een rosmolen te zien zijn, een molen die met een paard in beweging werd gehouden. En boven de poort een waaiervenster, een halfrond bovenlicht of rondboogvenster in glas-in-hout. Het is gevat in een hardstenen rondboog. De bovenste steen van de boog, de sluitsteen, is versierd en heet daarom agraffe. Het pand heeft een voorname en fraaie uitstraling.

Dit zeer bijzondere pand heet In Den Steenen Bergh, gebouwd in 1669 en opgetrokken uit Naamse hardsteen. In het midden van de bovenlijst twee putti die een gevelsteen in cartouche ophouden. Rechts daarnaast in een nis een beeltenis van Sint-Nicolaas, onder zijn voeten de ketel waarin drie kinderen gekookt werden. De pui heeft een prachtig ritme.
Op de achterpagina een smal en wat onbeduidend pandje dat wakker gekieteld wordt in dat korte moment dat de zon de straat in schijnt.

Maastricht in Beeld kortweg MiB

MiB is een fotomagazine voor liefhebbers van de stad Maastricht. De opzet is simpel: interessante onderwerpen, behoorlijke foto's, korte stukken tekst met wat uitleg en achtergronden en een nette layout.

Dit magazine is gratis en komt uit de Boekenkast van Peter Scheele: https://pjscheele.nl

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Peter Scheele

Colofon
Camera: Panasonic Lumix LX100, Make II
Bewerking: Adobe Lightroom 13.0.1
Opmaak: Apple Pages 13.2
Foto's, tekst en opmaak: Peter Scheele